

жа вә дөвләт гуручулуғунун ән мүһүм мәсәләләри музакирә едилди. Ф. Кастронун таклифи илә пленумда партијанын МК-сы јарадылды. Ф. Кастро МК-нын биринчи катипи олды. Пленум партијанын адыны Куба Коммунист Партијасы адландырмаг һагғында гәрәр тәбул етди.

Белалыкта, Куба ингилабы социалист инкшафында пролетариатын синфи мүбаризәсинин нәәријә вә тәчрүбәсинин ән мүһүм методоложи мәсәләләриндән бириндә — социализм үғрунда мүбаризәдә марксист-ленинчи партијанын рәһбәр роду һагғындакы мәсәләдә јени һүдүдләр ачмыш олды.

Мәлум олдуғу кими, социалист ингилабына марксист-ленинчи партија тәрәфиндән рәһбәрлик едилмәсинин вачиб һесаб едән В. И. Ленин коммунистләрин јеридиши сијасәти мүдәфиә етмәк шәрһилә ингилабда башга сијаси гүвәләрин иштирак етмәси имкандарыны һеч дә инкар еткәнмишдир. Иккинчи дунја мүбаризәсиндән сонра јаранмыш Јени тарихи шәрәнтдә бир сыра Европа елкәләриндә баш вермиш социалист ингилабынын кедшиндә коммунистләрин башга сијаси гүвәләрдә фәалијјәт бирлиги һәјәтә кечирилди, бу гүвәләр ја марксист-ленинчи партијасына гоушмушлар, ја да өз мүстәғилликләрини сахлајараг коммунистләрлә вәһид блокда вә оныларын рәһбәрлији алтында чәмијјәтин социалистчәсинә јенидән гурулмасы үғрунда мүбаризә апармышлар вә мүбаризә апармагда давам едирләр.

Куба ингилабы капитализмин үмуми бәһранынын үчүнчү мәрһәләсиндә баш верди. бејнаһкалг мејдана јаранан вә гүвәләр үстүндүлүғун социализмин хәринә артмасы илә, дунја азадлыг һәрәкәтанын мисли көрүнмәмиш жүксәлиши илә, бу һәрәкәтә дунјанын јени-јени районларынын вә дана дә кениш сијаси гүвәләрини гошумласы илә сәјјәләндирилән јени шәрәнтдә баш верди.

Кубанын конкрет шәрәнтиндәки бу үмуми вәзијјәтә сон дәрәчә мүһүм, спесифик бир чәһәт алаве олуңду. Бу чәһәт ондан ибарәтдир ки, ингилабда гәдәрки дөврәдә Кубаја АБШ-ын идеоложи тәсиринин дунјанын һеч бир башга елкәсиндә мисли-бәрәбәри јох иди. Онуң тәркиб һиссәсини антикоммунизм вә анти-овезитиз тәшкил едирди. Һөкүмәт апаратынын амансыз чәзә тәдбирләри Куба коммунистләри үзәриә дошуду. Ејни вахта асајлы коммунист партијасы Јерли иртичачы гүвәләрин вә америкән империализминин ону тәчрид етмәк сијасәтинә гаршы «үбаризә апармалы олуңду.

Бу шәрәнтдә ингилабын халг-демократик, аграр, антиимпериалист мәрһәләсинин һәјәтә кечирилмәси вә Куба-

нын социалист ингилабы фазасына дахил олмасы коммунистләрин ән фәал иштиракы илә баш версе дә, ингилаби демократијанын фәктик рәһбәрлији алтында кечир. Онылар, ингилабы демократлара азадлыг мүбаризәсинә рәһбәрлик естафетини өз үзәринә көтүрмәк асаы кечән әсрин сонунда ингилабы демократлар тәрәфиндән гоулмуш олан милли ән-әнәләр чәрчивәсинә дахил олмаг асан иди; Куба халгынын бөјүк әкәсријјәтинә архаһанмаг онылар үчүн асан иди. Буңуңла әләгәдәр Фидел Кастронун дејдиши сөзләр даһа әдәләтлә сөсләри: әлбәттә, бизи бармакла сажмаг мүмкүн олдуғу вахтлар Туркино зирвәсинә (Сјерра-Маестра дағларыны жүксәк нөгтәси — О. Д.) галхсајды вә орадан дөсәјдик: биз марксист-ленинчиләрик, онда биз чох чәтин ки, Туркино зирвәсиндән вәдијә енә билдрик.¹

Ингилабын инкшафы кедшиндә вә олаһхусус синфи мүбаризәнин кескин-ләшмәсинә, сијаси гүвәләрин гүтләшмәсинә вә америкән империализм илә тоғушмаја сәбәб олан дунян ичтимај-сијаси вә иғтисади дәјишкликләрини һәјәтә кечирилмәсинин башланмасы илә әләгәдәр олараг ингилаби демократија сыраларында тәбәғләшмә, онун тамамилә пролетар синфи мөвҗеинә кечмиш олан ән ардычыл нүмәјәндәләринин идеоложи тәкәмүлү баш верди. Буна тәбиндир ки, дунјада үмуми вәзијјәт, дунја социализм системинин нүфузуңун кетдикчә артмасы аз көмәк етмәди. Бурада ингилабын лидери Фидел Кастронун фәалијјәти дә бөјүк әһәмијјәт кәсб етди. О ардычыл ингилабычы кими социалист дәјишкликләринин һәјәтә кечирилмәси үчүн бүтүн һәгиги ингилаби гүвәләрин сых бирлијинә наһил олмадан өтрү мөһнәм чалышырды.

Кубада социализм үғрунда мүбаризә тарихиндә илк дәфә олараг неһини ингилаби-демократик һәрәкәт елми социализм мөвҗеинә кечди, һәм дә елкәнин бүтүн һәгиги ингилаби гүвәләри бу һәрәкәтын рәһбәрлији әтрафинда бирлешди, бу бирләшмә Халг-Социалист партијасынын фәал иштиракы илә һәјәтә кечди.

Дүздүр, Куба ингилабына мөхсус олан белә јол узун бир дөвр әриндә өзүнү кәстәрән һеч дә аз чәтигилкәр доғурмады, ләкин о бир даһа ејани сурәтдә кәстәрди ки, бу вә ја дикер социалист ингилабынын хусусијјәтләриндән асылы олмајараг социализм үғрунда мүбаризәдә чәмијјәтә партија рәһбәрлијини, марксист-ленинчи рәһбәрлијин әәурилији дәјишкылмәз олараг тәлар.

¹ «Коммунист», 1974, № 2, сәһ. 103.

«БӨЈҮК ОКТЈАБР ВӘ ШӘРГ ХАЛГЛАРЫНЫН МИЛЛИ-АЗАДЛЫГ МҮБАРИЗӘСИ»

Бөјүк Октябр ингилабынын 60 иллијини совет халгы, бүтүн мүтәрәғги ичтимајјәт тәнтәнә илә гејд етди. Јубиле әрәфәсиндә нәшријјатларымыз дә бу әләмәтдәр бајрам мунәсибәти илә јени китаблар нәшр елиб охучулары севиндирдиләр. Һәмин китаблардан бирини «Елж» нәшријјаты чалдан бурахмышдыр. Азәрбајҗан ССР Елмләр Академијасы Редаксија-Нәшријјат Шурасынын гәрәри илә чәп едилән бу китаб «Бөјүк Октябр вә Шәрг халгларынын милли азадлыг мүбаризәси» адланыр. Китаб Ә. М. Аһаңи, Һ. М. Араслы, И. А. Ахундов, Ә. Ч. Әһмәдов, А. Н. Имангулијева, О. С. Мәликов јолдашлардан ибарәт редаксија һәјәти тәрәфиндән чапа һазырланмышдыр. Бурада Јахын вә Орта Шәрг елкәләриндә милли-азадлыг вә демократик һәрәкәтә, ичтима-фәлсәфи фикрин, мөдәнијјәт вә әдәбијјатын инкшафына Октябр идејяларынын тәсирини әкс етдирән материаллар топланмышдыр. Тарих елмләри доктору Һ. З. Әлијев өз мәғаләсиндә Бөјүк Октябрын Јахын вә Орта Шәрг кәстәрдији тәсирдән үмуми шәкилдә бәһс едир. Октябр ингилабынын Иранын ичтимај фикри, елм вә мөдәнијјәт тарихиндә јени бир дөвр ачдығындан, бу елкәдә милли-азадлыг идеоложијасына гүвәтли тәсир кәстәрмәсиндән фәлсәфә елмләри докторлары Ә. М. Аһаңи вә Ә. Ә. Әлизадәнин, тарих елмләри намизәдәри М. М. Әлијев вә М. И. Шәмсинин мәғаләләриндә мәлумат верилр.

Тарих елмләри намизәди И. А. Ахундов социализм идејяларынын јайылмасы саһәсиндә Түркия Фәһ-

лә Партијасынын фәалијјәти, фәлсәфә елмләри намизәди Е. Е. Заманова марксист-ленинизмни түрк естetik фикрине тәсирли, И. Ә. Әскаров исә башда ССРИ олмагла социализм чәһбәсинин Чәнуби Јәмәндә милли азадлыг һәрәкәтанын гәләбәсиндә ойнадығы рол бәрәдә апардығлары тәдқиғатларынын нәтичәләри илә охучулары таныш едирләр.

Бир гисм мәғаләрдә исә Октябр идејяларынын Шәрг халглары әдәбијјатларына вә әдәби фикринин инкшафына кәстәрдији тәсир өз әксини тапмышдыр. Филолож иелм-ләр доктору Б. М. Һүсјевонун мәғаләсиндә Октябр ингилабынын гәләбәсиндән сонра мүтәрәғги фарс шәһриндә мүсәбт гәһраман сурәтинин тәкәмүлү вә бу поезијада Октябр вә В. И. Ленин мөвзусунун мејдана чыхыб инкшаф етмәси просеси ишығландырылмышдыр.

Октябр идејяларынын Ливан вә түрк әдәбијјатларынын инкшафындакы ролу филолож иелмләр намизәди А. Н. Имангулијева вә Г. С. Исмајлыларын мәғаләләриндә ишығландырылмышдыр. Филолож иелм-ләри намизәдләри М. С. Султанов, Һ. Һ. Алышанов, В. А. Чәфәрәв вә аспирант Р. Ејвазовун јазылары исә әфган шаири Мир Әбдүлгәдир Әбһәрнин, күрд шаири Абдулла Гораннин, Ираг шаирләри Әз-Зәһави вә Мәһәммәд Саләһ Бәһрул-Улумун јарадычылығларында Бөјүк Октябр вә В. И. Ленин мөвзуларына һәср олуңмушдур.

Көрүңдүју кими, китабда тарих муәллимләри үчүн дә марағлы олан мәсәләләрдән бәһс едән мәғаләләр топланмышдыр.